DAGENS NYHETER.

En utskrift från Dagens Nyheter, 2021-11-21 16:59
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/ledare/signerat/bo-lundgren-behovs-for-borgerlig-framtid/

LEDARE

Ledare: Bo Lundgren behövs för borgerlig framtid

PUBLICERAD 2002-10-15

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Skaffa nyhetsbrev

Valrörelsens svåraste fråga till Göran Persson kom inte från oppositionen utan från en kvinnlig väljare.

I ett av tv:s valprogram frågade hon ungefär så här: Jag har varit hemma med barn i tolv månader på föräldraförsäkring men skulle behöva vara hemma några månader till; hur ska ni lösa det?

Att statsministern inte kunde ge ett precist besked rörande de ytterligare bidrag som kunde möjliggöra den förlängda ledigheten sågs av politiska bedömare som ett allvarligt misslyckande för Göran Persson.

De borgerliga gavs chansen att säga "vårdnadsbidrag" eller "förlängd föräldraförsäkring" eller "höjt barnbidrag".

Tänk om något parti i stället hade sagt: "Vår politik syftar till att alla med förvärvsarbete ska kunna bygga upp ett eget sparande som ger frihetsgrader i en livssituation som denna. Vi har som mål att medborgarna ska ha minst en årslön i lätt tillgängligt sparkapital."

Detta svar hade förmodligen uppfattats som en skymf. Ändå är det rimligen den hållning som åtminstone något borgerligt alternativ borde stå för.

Bo Lundgren har de senaste veckorna varit starkt ifrågasatt som partiledare för moderaterna, naturligt nog efter valförlusten. Det svar han själv ger i sin artikel på DN Debatt i lördags (DN 12/10) är övertygande. Om moderaterna på grund av det svenska bidragsklimatet skulle dämpa sin plädering för sänkta skatter och för att belöna strävsamhet, då skulle hela den politiska skalan förskjutas.

Att stå för ett skifte i klimat och attityder är inte lätt i en svensk valrörelse. Bengt Westerberg fick erfara det i 1988 års valrörelse. Trots att den dåvarande fp-ledaren i hög grad stod bakom allmänna socialförsäkringar lyckades socialdemokraterna sänka honom som ett hot mot välfärdsstaten, som en politiker försedd med "bockfot".

Även tjänstemännen och medelklassen är i Sverige starkt beroende av välfärdsstaten, ja i viktiga avseenden är de dess främsta brukare.

Omkring två väljare av tre hade i september huvuddelen av sin inkomst från stat och kommun, som anställd, som pensionär, som förtidspensionär, som arbetslös, som gående på socialbidrag. Detta behövde inte påpekas om det inte var så att röstningen numera skiljer sig dramatiskt beroende på typen av försörjning. 64 procent av de kommunanställda röstade enligt vallokalundersökningen på regeringsalliansen i årets riksdagsval.

Det finns ett djupt strukturellt problem i Sverige. Socialdemokraterna har byggt system som skapat en väljarkår med en dominerande typ av utsikt. Eftersom beroendet av dessa system är så stort, blir det politiskt självmord att ifrågasätta den mentalitet de delvis alstrar. Socialdemokraterna fick sin trovärdighet kraftigt sänkt när de 1989-91 och under saneringen av statsfinanserna 1994-98 skar i bidragsnivåer och krävde rationaliseringar i kommunerna. De borgerliga partierna kan komma till makten, men endast under någon av följande två förutsättningar:

a) Socialdemokraterna regerar i en ekonomisk kris som ger oppositionen gratishjälp. När de borgerliga tar över, på grund av allmänt missnöje, har de likväl inget mandat och möter föga förståelse för ingrepp i rådande system. De får makten men kan inte fundamentalt ändra politiken utan att snabbt förlora makten.

b) Någon annan dimension än den socio-ekonomiska drar bort röster från socialdemokraterna. 1976 var det kärnkraften (centern), 1991 främlingsfientligheten (ny demokrati). Motsättningarna i dessa andra dimensioner gör det sedan omöjligt för de borgerliga att effektivt utnyttja skiftet i majoritet.

Sätten att komma till makten förstör förmågan att använda den.

Om inte de borgerliga bara ska anpassa sig till en socialdemokratisk typ av stat måste de fundera över strukturer, system och budskap som kan ge en alternativ legitimitet. Växande vana i Stockholm vid friskolor, bostadsrätter och privata företag för hemtjänst sätter nya mentaliteter med tiden, likaså ett ökat kvinnligt företagande på i synnerhet mjuka områden. En borgerlig politik för eget sparande skulle också göra det.

Idén om "källsparkonton" lanserades första gången av Jan Gillberg för nu 40 år sedan. I senaste numret av tidskriften Den svenska marknaden (DSM 4/2002) återkommer Gillberg till idén: "I stället för att skatt dras vid källan avsätts en viss del av inkomsten på ett källsparkonto, som den enskilde sedan kan tillgå för att bestrida det slags utgifter som förknippas med offentliga tjänster, men också för investeringar typ utbildning och i samband med familjebildning och anskaffande av bostad. Genom olika regler och former av premiering stimuleras den enskilde att bygga upp och sedan på ett ansvarsfullt sätt förvalta sitt källsparkonto så att det dels kan fungera som en buffert vid exempelvis sjukdom, dels utgöra en individuell fondering för framtida pension."

Systemet måste kombineras med offentligt garanterad grundtrygghet. Så utformat återlanserades det häromåret av Stefan Fölster och andra under namnet "trygghetskonton". En av

finesserna är att individen själv gör den ekonomiska balanseringen; "den som betalar in har också intresse av att hushålla med det som betalas in" (Gillberg). I skatte- och bidragssystemet stimuleras människor att betala så lite som möjligt till systemet och plocka ut så mycket som möjligt ur det.

Systemförändringar är inte enkla att utforma och introducera. Men för ett borgerligt alternativ går det inte att fly frågan hur man kan främja ett annat mentalt klimat än bidragsstatens. Bo Lundgren har betydande kvaliteter för det arbetet. Han är mycket kunnig, han är sakintresserad och han har lätt att genuint tala för de värden som den professionella, strävsamma medelklassen har stått för och åter borde kunna representera.

Det vore en förlust för kompetensen i svensk politik, liksom för den borgerliga idéutvecklingen, om Bo Lundgren nu skulle sågas som partiledare.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt